

www.Schuman2030.eu

Working Paper 6
A Post-Lisbon proposal

Project Schuman2030

Werkdocument 6a

Een voorstel voor na Lissabon

Status : In uitvoering

Abstract:

Het Schuman2030-initiatief stelt een fundamentele herstructurering van de Europese Unie voor en betoogt dat het post-Lissabon-kader lijdt aan een dubbele tekortkoming: overregulering op gebieden die beter aan de lidstaten kunnen worden overgelaten, en structurele zwakte op werkelijk supranationale gebieden zoals defensie, diplomatie en strategische infrastructuur. Geïnspireerd door de Zwitserse consensusdemocratie en het meritocratische bestuursmodel van Singapore, voorziet het voorstel in een **afgebakende federale structuur**, sterk waar Europa als één geheel moet optreden, en afwezig waar dat niet nodig is. Kerninstitutionele vernieuwingen omvatten een burgerparlement dat is bevrijd van transnationale politieke blokken, een Senaat van ervaren staatslieden en deskundigen die als bewaker van het subsidiariteitsbeginsel fungeert, een onafhankelijk impactbureau dat neutrale wetgevingsbeoordelingen opstelt, en domeinspecifieke federale raden met operationele autonomie en roulerend leiderschap. De transitie is ontworpen om politiek haalbaar te zijn: zittende staatshoofden worden, in plaats van potentiële obstakels, omgevormd tot oprichtende leden van de nieuwe Senaat, en het proces wordt gestart via versterkte samenwerking (artikel 20 VWEU) met slechts zes lidstaten, te beginnen met defensie. Een uitgebreide audit van het subsidiariteitsbeginsel zou overgereguleerde bevoegdheden terugbrengen naar nationaal niveau en tegelijkertijd de federale autoriteit consolideren in acht strategische domeinen.

Houd er rekening mee dat het voorstel zich nog in de conceptfase bevindt. Het Schuman2030-voorstel is in deze conceptfase het sterkst op het gebied van de nieuwe initiatieven (federale raden, de Senaat, het Impact Office, defensie en andere vormen van integratie binnen de federale raad) en het zwakst op het gebied van de bestaande zaken die geanalyseerd moeten worden (interne markt, de euro, de rechtsstaat, migratie, klimaat, handel, sociaal beleid). Dit zijn de dagelijkse aspecten van het EU-bestuur, die honderden miljoenen burgers direct raken, en wat goed werkt, moet behouden en verbeterd worden.

De volgende versie van het voorstel zou evenveel intellectuele aandacht moeten besteden aan de vraag "wat blijft, wat verdwijnt en wat verandert" als nu aan de nieuwe institutionele architectuur. De subsidiariteitsaudit is een goed concept, maar moet verder worden uitgewerkt met een specifieke analyse per domein. Zie WP6b.

Opmerking:

2

Dit is een project in ontwikkeling. Naarmate er feedback wordt verzameld, argumenten worden aangedragen en meer gegevens worden verzameld, verwachten we dat het project zich verder zal ontwikkelen. Uiteindelijk zullen de nationale en EU-parlementen een concreet kader voor 2030 moeten vaststellen.

Deze publicatie is uitgegeven onder de licentie Attribution- NonCommercial - ShareAlike 4.0 International.

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Je bent vrij om:

Delen : het materiaal kopiëren en opnieuw verspreiden in elk medium of formaat.

Aanpassen : het materiaal remixen, transformeren en erop voortbouwen.

De licentiegever kan deze vrijheden niet intrekken als u zich aan de licentievoorwaarden houdt.

Onder de volgende voorwaarden:

Naamsvermelding : U dient, een link naar de licentie te plaatsen en U mag dit op elke redelijke manier doen, maar niet op een manier die suggereert dat de licentiegever u of uw gebruik onderschrijft.

Niet-commercieel U mag het materiaal niet voor

Gelijk delen Als je het materiaal bewerkt, transformeert of erop voortbouwt, moet je je bijdragen onder dezelfde licentie distribueren als het origineel.

Geen aanvullende beperkingen U mag geen juridische voorwaarden of technologische maatregelen toepassen die anderen wettelijk belemmeren in het uitvoeren van handelingen die de licentie wel toestaat.

Mededelingen:

U hoeft zich niet aan de licentievoorwaarden te houden voor elementen van het materiaal die zich in het publieke domein bevinden of wanneer uw gebruik is toegestaan door een toepasselijke uitzondering of beperking, publiciteitsrechten, privacyrechten of morele rechten, kunnen bijvoorbeeld beperkingen opleggen aan hoe u het materiaal gebruikt.

Dit materiaal is samengesteld met de hulp van Monica. Claude 4.6 Opus, Gemini en Euria AI-assistenten.

1 Samenvattingen

1.1 Inhoudsopgave

1	Samenvattingen	4
1.1	Inhoudsopgave	4
2	Een uitgebreide analyse van de bestuurscrisis in Europa en een structureel stappenplan voor de toekomst	6
3	Deel I: Het Verdrag van Lissabon, een gebrekkig fundament	6
3.1	Van constitutionele ambitie naar democratische sluiproute	6
3.2	Competentieoverschrijding: De stille expansie	7
3.3	Democratische controles die niet werken	8
3.4	Structurele zwakte op federaal niveau	9
4	Deel II: Inspiraties voor hervorming	9
4.1	Zwitserland: Heterogeen, maar democratisch en welvarend	9
4.2	Singapore: Meritocratisch en welvarend	10
4.3	De belangrijkste conclusie voor Europa	10
5	Deel III: Het Schuman2030-hervormingskader	11
5.1	Kernvereisten	11
5.2	Federale bevoegdheden: Beperkt maar krachtig	12
5.3	3.3 Institutionele architectuur	12
5.3.1	Het Parlement (Kamer van Burgers)	12
5.3.2	De Senaat (Kamer van Staatslieden en Naties)	13
5.3.3	Het Onafhankelijke Impactbureau	14
5.4	Federale raden: operationele autonomie met democratisch toezicht	14
5.5	De EU-voorzitter	15
5.6	De federale impuls: obstakels omzetten in begunstigden	15
6	Deel IV: Overgangsroutekaart	15
6.1	Fase 1: Evaluatie en lancering (jaren 1-3)	15
6.1.1	Stap 1: Lancering van de eerste Bondsraad	15
6.1.2	Stap 2: Subsidiariteitsaudit van onderaf	16
6.2	Fase 2: Integratie en verdragsconsolidatie (jaren 3-8)	16
6.2.1	Fase 3: Voorbeeld van defensie-integratie (jaren 1-12)	16
6.2.2	Fase 4: Volledige federale architectuur (jaren 8–15)	17
7	Deel V: Hoe Schuman2030 de tekortkomingen van het Draghi-rapport aanpakt	18
8	Conclusie: Een Europa dat zowel sterker als vrijer is	18
4		

9	Referenties	19
---	-------------------	----

2 Een uitgebreide analyse van de bestuurscrisis in Europa en een structureel stappenplan voor de toekomst.

Zie ook het conceptdocument Schuman2030 (www.Schuman2030.eu).

Invoering

De Europese Unie bevindt zich op een kruispunt. Bijna twintig jaar na de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon zijn de structurele tekortkomingen van het Europese bestuurskader niet langer te negeren. De EU kampt met gelijktijdige crises, een concurrentiekloof met de Verenigde Staten en China, een gefragmenteerde defensiepositie in een steeds vijandiger wordende geopolitieke omgeving, een democratisch tekort dat het vertrouwen van de burgers ondermijnt, en een regelgevingsapparaat dat veel verder is uitgebreid dan veel lidstaten oorspronkelijk voor ogen hadden.

Het **Schuman2030** initiatief stelt een fundamentele heroverweging van het Europese project voor, geen stapsgewijze hervorming, maar een structurele transformatie die terugkeert naar de oorspronkelijke visie van Robert Schuman en deze aanpast aan de realiteit van de 21e eeuw. De kernthese is dat de EU tegelijkertijd **sterker moet worden waar dat nodig is** (defensie, internationale betrekkingen, strategische infrastructuur) en **flexibeler waar ze te ver is gegaan** (gedetailleerde regelgeving op nationaal beleidsgebied, democratische tekortkomingen). Dit document gaat dieper in op de Schuman2030-visie, de analyse van de tekortkomingen van het huidige systeem, de institutionele voorstellen en het transitieplan.

Een belangrijke kanttekening is dat veel van de overmatige regelgeving vanuit de EU is overgewaaid naar de meeste lidstaten, deels omdat de verdragen hen verplichten de EU-regelgeving in nationale wetgeving te implementeren, maar ook omdat het een bureaucratische mentaliteit heeft gecreëerd. Dit probleem wordt niet behandeld in het Schuman2030-concept, maar moet wel degelijk worden aangepakt wil een hervorming van de EU vruchtbaar zijn. Hoewel nationale en supranationale instanties richtlijnen kunnen bieden, blijven de actieve actoren in elke economie de burgers en bedrijven die sociale en economische welvaart van de landen genereren.

3 Deel I: Het Verdrag van Lissabon, een gebrekkige basis

3.1 Van constitutionele ambitie naar democratische sluisproute

Het verhaal van het Verdrag van Lissabon begint met een mislukking. In 2004 kwamen de EU-leiders overeen over een "Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa", een ambitieuze poging om het juridische kader van de EU te consolideren in één leesbaar document. Het Grondwetsverdrag werd in oktober 2004 goedgekeurd door het Europees Parlement en ondertekend door alle lidstaten. Het vereiste echter unanieme ratificatie. Op

29 mei 2005 **verwierp 55% van de Franse kiezers het verdrag**. Op 1 juni 2005 volgde **61% van de Nederlandse kiezers** dit voorbeeld. Het Grondwetsverdrag was daarmee van de baan.

Wat volgde was geen terugkeer naar de tekentafel om de bezorgdheden van de burgers aan te pakken, maar een politieke omweg. Na een "periode van reflectie" stelden de EU-leiders het **Verdrag van Lissabon op** (ondertekend in december 2007, inwerking getreden in december 2009). Het Verdrag van Lissabon behield de inhoud van het Grondwettelijk Verdrag, de institutionele hervormingen, de uitgebreide bevoegdheden en de nieuwe stemprocedures, maar ontdeed zich van de symbolische grondwettelijke taal (verwijzingen naar een EU-vlag, het volkslied en het woord "grondwet" zelf). Het resultaat was een document van meer dan 300 pagina's met meer dan 1000 amendementen op bestaande verdragen, een tekst die, opzettelijk, onleesbaar was voor gewone burgers.

Cruciaal is dat het Verdrag van Lissabon in alle lidstaten, op één na, door nationale parlementen werd geratificeerd in plaats van door een referendum. Ierland, dat grondwettelijk verplicht was een referendum te houden, verwierp het verdrag aanvankelijk in juni 2008, maar keurde het in een tweede stemming in oktober 2009 goed na specifieke garanties te hebben ontvangen. De vraag die Schuman2030 opwerpt is treffend: hebben de parlementsleden die voor ratificatie stemden de tekst wel echt gelezen en begrepen? De opzettelijke complexiteit van de tekst, amendementen op amendementen en verwijzingen naar meerdere verdragen maakten een grondige parlementaire controle uiterst moeilijk.

Het resultaat is een fundamenteel document dat belangrijke bevoegdheden overdraagt naar EU-niveau zonder duidelijke, directe democratische toestemming van de Europese burgers. Dit is de **oorspronkelijke zonde** van de huidige EU-structuur en blijft de legitimiteit van het Europees bestuur ondermijnen.

3.2 Bevoegdheidsoverschrijding: de stille expansie

Sinds de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon is de reikwijdte van de EU-regelgeving aanzienlijk uitgebreid, niet zozeer door nieuwe verdragen of wetgeving, maar door de gestage opeenstapeling van regelgevende activiteiten op een steeds breder scala aan beleidsgebieden.

Hoewel het totale aantal EU-wetgevingsbesluiten relatief stabiel is gebleven op ongeveer 2.000-2.500 per jaar, is het **werkterrein** van de EU na Lissabon uitgebreid naar zo'n **40 nieuwe beleidsgebieden**. **Belangrijker nog is het gebruik van gedelegeerde besluiten (Delegated Acts)**, waarmee de Europese Commissie wetgeving kan aanvullen of wijzigen zonder volledige parlementaire toetsing, is gestegen tot meer dan 3.000 per jaar. Deze besluiten bevinden zich in een grijs gebied: ze hebben rechtskracht, maar omzeilen de volledige wetgevingsprocedure die geldt voor verordeningen en richtlijnen. Hoewel het Europees Parlement en de Raad het recht van bezwaar behouden, maakt het enorme aantal besluiten zinvol toezicht praktisch onmogelijk.

De complexiteit van individuele regelgeving is ook enorm toegenomen. Afzonderlijke wetgevingspakketten, zoals de **Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)**, de **Europese Green Deal** en de **AI Act**, beslaan nu honderden pagina's en bepalen het

nationale beleid tot in de kleinste details. Op belangrijke gebieden zoals milieu, handel en digitaal beleid **vormt EU-recht meer dan 80% van de toepasselijke regels**, waardoor nationale wetgeving feitelijk wordt gemarginaliseerd. Uit een onderzoek van de Britse overheid (uitgevoerd vóór de Brexit) bleek dat het aandeel van EU-recht in de toepasselijke wetgeving op andere gebieden varieerde van 13% tot 62%.

Het cumulatieve effect is wat Schuman2030 "**eurocratische regelgevings overschrijding**" noemt, een situatie waarin de omvang, complexiteit en reikwijdte van de EU-regelgeving de economische dynamiek afremt in plaats van de interne markt te bevorderen. Deze diagnose wordt onderschreven door het **Draghi-rapport over Europees concurrentievermogen** (september 2024), waaruit blijkt dat meer dan de helft van de MKB-bedrijven in de EU de regelgevingslast als hun grootste uitdaging beschouwt en dat Europa in belangrijke sectoren niet langer wereldwijd concurrerend is.

3.3 Democratische controles die niet werken

Het Verdrag van Lissabon introduceerde verschillende mechanismen om het democratisch tekort aan te pakken. Schuman2030 betoogt echter dat geen van deze mechanismen in de praktijk effectief werkt:

Leden van het Europees Parlement (EPP's) worden gekozen door de burgers, maar opereren binnen **transnationale politieke groeperingen** (EPP, S&D, Renew, enz.) die blokstemming afdwingen. EPP's vertegenwoordigen de Europese agenda van hun politieke familie meer dan de specifieke belangen van hun nationale kiezers. De amendementsbevoegdheid van het Parlement is weliswaar reëel, maar structureel ondergeschikt aan die van de Raad (die de nationale regeringen vertegenwoordigt) en de Commissie (die het exclusieve recht van wetgevingsinitiatief heeft).

De mechanismen "Gele kaart" en "Oranje kaart" stellen nationale parlementen in staat om wetsvoorstellen van de EU aan te kaarten die volgens hen in strijd zijn met het subsidiariteitsbeginsel. Theoretisch gezien moet de Commissie een voorstel herzien als een derde van de nationale parlementen bezwaar maakt (gele kaart); als een meerderheid bezwaar maakt (oranje kaart), kan het voorstel worden geblokkeerd. In de praktijk worden deze mechanismen vrijwel nooit gebruikt. De coördinatie die nodig is tussen 27 nationale parlementen binnen een periode van acht weken is onhaalbaar, en zelfs wanneer ze worden geactiveerd, is de Commissie **wettelijk niet verplicht** om het voorstel in te trekken of aan te passen. De gele kaart is sinds 2009 slechts drie keer gebruikt; de oranje kaart is nog nooit gebruikt.

Het Europees Burgerinitiatief (EBI), eveneens geïntroduceerd door het Verdrag van Lissabon, stelt een miljoen EU-burgers in staat de Commissie te verzoeken wetgeving voor te stellen. De drempel is extreem hoog, de procedurele vereisten zijn zwaar en, cruciaal, de Commissie is **niet verplicht om op een succesvol initiatief actie te ondernemen**. **Van de meer dan 100 geregistreerde EBI's hebben slechts een handvol het vereiste aantal handtekeningen bereikt, en de Commissie heeft in ongeveer 3% daarvan daadwerkelijk wetgevingsactie ondernomen**

Het resultaat is een systeem waarin democratische feedbackloops weliswaar op papier bestaan, maar in de praktijk falen. Belangrijke EU-beleidsinitiatieven, zoals de Green Deal, de AVG, de AI-wet en het kader voor de Duurzame Ontwikkelingsdoelen, worden aangestuurd door **initiatieven van de Commissie** met beperkte inspraak van burgers van onderaf. De institutionele structuur van de EU, met twee "voorzitters" (de Commissie en de Europese Raad), twee "raden" (de Europese Raad en de Raad van de EU) en overlappende bevoegdheden, zorgt voor verwarring en vergroot de afstand tussen burgers en de besluitvorming.

3.4 Structurele zwakte op federaal niveau

Paradoxaal genoeg reguleert de EU op veel gebieden te veel, maar is ze **te zwak** op de gebieden waar supranationale actie het meest nodig is. De EU heeft geen effectieve gemeenschappelijke defensie, geen eensgezinde stem in het buitenlands beleid, geen geïntegreerde strategie voor energiezekerheid en geen gemeenschappelijke kapitaalmarkt. Nationale staatshoofden domineren de besluitvorming op hoog niveau via de Europese Raad, terwijl de Commissie, die het gemeenschappelijke Europese belang zou moeten vertegenwoordigen, steeds meer buitenspel wordt gezet bij strategische aangelegenheden.

De **unanimitateis** voor verdragswijzigingen en voor beslissingen op gevoelige beleidsgebieden (belastingen, buitenlands beleid, defensie, sociale zekerheid) leidt tot aanhoudende patstellingen. In een unie van 27 lidstaten is unanimitateit een recept voor verlamming; elk afzonderlijk land kan de vooruitgang blokkeren. Dit heeft geleid tot een toenemend gebruik van **mazen in de wet en uitzonderingsclausules** (versterkte samenwerking, opt-outs, intergouvernementele overeenkomsten buiten het verdragskader) die de rechtsorde van de EU fragmenteren en een lappendeken van variabele geometrie creëren.

De diagnose van Schuman2030 is duidelijk: **het doortrekken van de huidige structuur zal de zaken verergeren, niet verbeteren**. Geleidelijke hervormingen binnen het bestaande verdragskader kunnen de fundamentele spanning tussen een EU die op sommige gebieden te veel reguleert en op andere te weinig bestuurt, niet oplossen.

4 Deel II: Inspiratie voor hervorming

4.1 Zwitserland: heteroog, maar democratisch en welvarend.

Schuman2030 is sterk geïnspireerd op het **Zwitserse federale model**, een land dat, net als Europa, gekenmerkt wordt door een grote taalkundige, culturele en regionale diversiteit, maar desondanks een opmerkelijke democratische legitimiteit en economische welvaart heeft bereikt.

Zwitserland bestaat uit **26 kantons**, elk met een eigen grondwet, regering, parlement en rechtbanken. Er worden vier officiële talen gesproken (Duits, Frans, Italiaans en Reto-Romaans). Kantonale soevereiniteit is de standaard: de federale overheid treedt alleen op waar de grondwet haar expliciet bevoegdheid verleent, en **het subsidiariteitsbeginsel is**

wettelijk vastgelegd; hogere bestuurslagen mogen alleen optreden als aantoonbaar lagere bestuurslagen daartoe niet in staat zijn.

Het Zwitserse politieke systeem werkt volgens het principe van **consensusdemocratie**, wat fundamenteel verschilt van het antagonistische model waarbij de winnaar alles krijgt, zoals dat kenmerkend is voor de meeste EU-lidstaten (en de EU-instellingen zelf). De Bondsraad (de uitvoerende macht) is samengesteld volgens de "**magische formule**", een machtsdelingsregeling waarbij de grote partijen samen regeren in een brede coalitie (die 80% van de kiezers vertegenwoordigt), in plaats van te strijden om de absolute macht. Geen enkele partij streeft naar dominantie; het bestuur is gebaseerd op compromissen en inclusiviteit. En uiteindelijk zijn referenda het mechanisme dat alle politieke spelers in het gareel houdt. Politieke partijen hebben hun specifieke doelen, maar een belangrijke rol is niet alleen het verzamelen van stemmen, maar ook het adviseren en ondersteunen van burgers wanneer hun mening op het spel staat.

Twee Zwitserse praktijken zijn bijzonder relevant voor de EU-hervorming:

- **Stemboekjes:** Voor elk referendum verspreidt de Zwitserse overheid neutrale, door de staat gefinancierde gidsen die complexe kwesties in begrijpelijke taal uitleggen en argumenten voor en tegen presenteren. Deze praktijk is een krachtig tegengif tegen populisme en desinformatie; burgers stemmen op basis van feiten, niet op retoriek.
- **Subsidiariteit van onderaf:** Het uitgangspunt is altijd dat beslissingen op het laagst mogelijke niveau genomen moeten worden. Federale actie vereist een expliciete rechtvaardiging. Dit is niet slechts een politiek principe, maar een **wettelijk afdwingbare grondwettelijke norm**.

4.2 Singapore: Meritocratisch en welvarend

Schuman2030 haalt ook inspiratie uit **het bestuursmodel van Singapore**, met name de nadruk op:

- **Meritocratische selectie van leiderschap:** Hoge overheidsfuncties worden ingevuld op basis van bewezen competentie en staat van dienst, niet louter op basis van populariteit of partijloyaliteit. Ministers worden vaak gerekruteerd uit de particuliere sector, het leger of de ambtenarij op basis van aangetoonde uitmuntendheid.
- **Langetermijnplanning:** De Singaporese overheid plant op termijnen van 20 tot 50 jaar, los van de kortetermijndruk van verkiezingscycli. Strategisch landgebruik, infrastructuur, onderwijs en economische ontwikkeling worden tientallen jaren van tevoren gepland.
- **Hoge ethische normen:** Onafhankelijke instanties handhaven strikte anticorruptieregels en ethische normen voor overheidsfunctionarissen.

4.3 De belangrijkste conclusie voor Europa

De huidige aanpak van de EU is **stapsgewijs, crisisgedreven en regelgevingsgedreven**. Ze strompelt van de ene noodsituatie naar de andere (financiële crisis, migratiecrisis,

COVID-19, energiecrisis, oorlog in Oekraïne) zonder een samenhangende strategische visie voor de lange termijn. Correctiemechanismen zijn te traag; tegen de tijd dat de EU een probleem erkent en een reactie wettelijk vaststelt, is de wereld alweer verder gegaan. Wat ontbreekt, is een visie op **de gevolgen op de lange termijn en een planning daarop**, gecombineerd met echte democratische verantwoording en afgedwongen subsidiariteit.

5 Deel III: Het Schuman2030-hervormingskader

5.1 Kernvereisten

Het hervormingskader van Schuman2030 rust op vijf pijlers:

1. Herstel het subsidiariteitsbeginsel van onderaf. Bevoegdheden moeten op het meest lokale niveau mogelijk worden uitgeoefend. De standaard is het niveau van de lidstaat (confederaal), maar niets belet lidstaten om hetzelfde principe binnen hun grenzen toe te passen. Het EU-niveau behandelt alleen die bevoegdheden die werkelijk supranationaal (federaal) zijn. Voor gedeelde bevoegdheden geeft de EU alleen richtlijnen en normen uit, **geen bindende wetgeving**, tenzij er een aantoonbaar grensoverschrijdend effect is dat bindende regels vereist.

2. Schaf unanimititeit af. De huidige unanimitateis voor verdragswijzigingen en gevoelige beleidsgebieden wordt vervangen door een **gekwalficeerde meerderheid van 80%** van de deelnemende leden. De huidige drempel voor de gekwalficeerde meerderheid (55% van de staten die 65% van de bevolking vertegenwoordigen) is te laag voor werkelijk belangrijke beslissingen; het risico bestaat dat er sprake is van dominantie in plaats van consensus. Een drempel van 80% dwingt tot brede overeenstemming en voorkomt veto's van individuele staten. Het zou ook moeten leiden tot minder, maar essentiëlere beslissingen en regelgeving.

3. Verbeter de democratische controle. Het Europees Burgerinitiatief en de gele/oranje kaartmechanismen moeten daadwerkelijk werkbaar en bindend worden gemaakt. Burgers en nationale parlementen moeten echte macht hebben om EU-overschrijdingen te controleren. In een digitaal Europa kan dit snel gebeuren met onmiddellijke open toegang tot data en informatie.

4. Verminder de machtsconcentratie in politieke blokken. Het huidige systeem, waarin transnationale partijgroepen het Europees Parlement domineren en het voorzitterschap van de Commissie via interpartijakkoorden wordt verdeeld, moet worden hervormd om inhoud boven politieke loyaliteit te stellen.

5. Zorg voor een sterke samenhang op federaal niveau. Waar de EU wel optreedt – op het gebied van defensie, internationale betrekkingen of strategische infrastructuur – moet zij handelen met daadwerkelijke autoriteit en een eensgezinde leiding, en niet met het huidige lappendeken van intergouvernementele coördinatie.

5.2 Federale bevoegdheden: beperkt maar sterk

Het meest opvallende voorstel van Schuman2030 is dat **federalisme beperkt moet blijven tot werkelijk supranationale bevoegdheden**. Dit is geen top-down federalisme (waarbij de federale overheid steeds meer macht verwerft), maar **afgebakend federalisme**: de federale overheid is machtig binnen haar afgebakende domein en afwezig daarbuiten.

De voorgestelde federale bevoegdheden omvatten:

- **Defensie** (inclusief de weg naar één EU-zetel in de NAVO)
- **Ruimtevaart**
- **Internationale zaken** (diplomatie, economische betrekkingen, de EU als handelsblok)
- **Fysieke infrastructuur** (wegen, havens, transportcorridors)
- **Digitale infrastructuur** (veilige IT-backbone, cyberbeveiliging, AI)
- **Energie en economie** (strategische reserves, energiezekerheid, grondstoffen)
- **Innovatie** (onderzoek en ontwikkeling, baanbrekende technologieën)
- **Langetermijnplanning** (geopolitiek, demografische trends, strategische toekomstverkenning)

Al het overige, onderwijs, gezondheidszorg, sociaal beleid, cultuur, belastingen, strafrecht (met uitzondering van grensoverschrijdende wetgeving), milieuregelgeving (met uitzondering van grensoverschrijdende wetgeving), huisvesting, stedenbouw en het overgrote deel van de economische regelgeving, **valt onder de bevoegdheid van de lidstaten of blijft daar**. Merk echter op dat sommige domeinen supranationale componenten kunnen hebben, maar dat de EU in dat geval alleen richtlijnen en normen moet vaststellen, en geen bindende regelgeving.

5.3 Institutionele architectuur

Schuman2030 stelt een volledige herstructurering van de EU-instellingen voor rond drie organen met een onafhankelijk rechterlijk niveau.

5.3.1 Het Parlement (Kamer van Burgers)

Het hervormde EU-parlement herstelt de echte democratische vertegenwoordiging:

- **Samenstelling:** Evenredig aan de bevolking (degressieve evenredigheid, zoals nu), maar Europarlementariërs vertegenwoordigen **burgers en naties**, niet politieke blokken.
- **Selectie:** Rechtstreekse verkiezing via **open lijsten** (kiezers kiezen individuele kandidaten, niet partijlijsten) of delegatie vanuit nationale parlementen. De functie is **exclusief**, geen dubbele mandaten.
- **Antiblokmechanisme:** Dit is een van de meest radicale voorstellen van Schuman2030:
 - De landelijke politieke fracties in het Europees Parlement zijn **ontbonden**. Er is geen EPP, geen S&D en geen Renew.

- **Door willekeurige zitplaatsen en commissie-indelingen** wordt de vorming van ideologische scheidslijnen verminderd.
- Alle stemmen worden **per individueel Europarlementslid geregistreerd**, niet per fractie. Burgers kunnen precies zien hoe hun vertegenwoordiger over elk onderwerp heeft gestemd.
- **Mandaat: 5 jaar, niet-verlengbaar**, waardoor de druk van herverkiezing en de prikkel om partijloyaliteit boven de belangen van de kiezers te stellen, wordt weggenomen.
- **Rol:** Eerste lezing van alle wetgeving, goedkeuring van de begroting, wetsvoorstellen, verkiezing en toezicht op directeuren van de Bondsraad.

5.3.2 *De Senaat (Kamer van Staatslieden en Naties)*

De Senaat is een volledig nieuwe instelling, geïnspireerd door de Zwitserse Raad van Staten en ontworpen om ervaring, wijsheid en een nationaal perspectief in het EU-bestuur te brengen. Het is tevens een terugkeer naar de oorspronkelijke bedoeling van een tweekamerstelsel:

- **Samenstelling: Twee senatoren per lidstaat**, ongeacht de bevolkingsomvang, wat zorgt voor gelijke nationale vertegenwoordiging.
- **Selectie:** Benoemd door nationale parlementen via **een gekwalificeerde meerderheid (80%)**, waardoor consensus over de partijen heen vereist is. Partijen moeten het eens worden over kandidaten die respect genieten binnen het gehele politieke spectrum.
- **Voorwaarden voor deelname :**
 - Voormalige staatshoofden, premiers en hoge commissarissen ("staatslieden")
 - Onpartijdige **deskundigen:** rechters, wetenschappers, leiders van het maatschappelijk middenveld,
 - **Uitgesloten:** Actieve partijfunctionarissen of zittende parlementsleden, waardoor actuele politieke inmenging wordt voorkomen.
- **Mandaat: 6 jaar, niet-verlengbaar**, waardoor senatoren worden beschermd tegen electorale druk.
- **Carrièrepad:** Senaatslidmaatschap is de **belangrijkste voorwaarde** voor een benoeming tot directeur van de Bondsraad of tot voorzitter van de Europese Commissie. Dit vormt een sterke stimulans voor de meest capabele leiders van Europa om in de Senaat te zetelen en zorgt ervoor dat degenen die federale instellingen leiden, blijf hebben gegeven van "**Europese competentie**" die verder reikt dan nationale belangen.
- **Rol:** Tweede lezing van alle wetgeving, met specifieke aandacht voor:
 - **de subsidiariteitsregel:** hoort deze bevoegdheid thuis op EU-niveau?
 - **Nationale effectbeoordeling:** welke gevolgen zal dit hebben voor de afzonderlijke lidstaten?
 - **Voldoet dit aan de grondwet** en respecteert de federale verdragen?
- **Bevoegdheid:** Kan wetten ter herziening terugsturen naar het parlement. Heeft alleen een **absoluut veto** bij schendingen van verdragen.

5.3.3 *Het Onafhankelijke Impactbureau*

Het Impact Office is verbonden aan de Senaat en is een **onpartijdig, permanent orgaan** van technische en juridische experts. De functie ervan is het produceren van:

- Neutrale "**Richtlijnen voor de impact van wetgeving**" voor elk wetsvoorstel.
- **Kostenanalyses**: wat gaat deze wet daadwerkelijk kosten en wie draagt de last?
- **Toetsing van de naleving van het subsidiariteitsbeginsel**: is het echt nodig dat er actie op EU-niveau wordt ondernomen?
- **Analyses van nationale effecten**, verschillen in impact tussen lidstaten

Het Impact Office is geïnspireerd op de Zwitserse traditie van stemformulieren: het doel ervan is ervoor te zorgen dat senatoren en burgerverepresentanten **stemmen op basis van feiten, niet op retoriek**. Het fungeert als een structurele rem op overregulering; elk voorstel moet een strenge, onafhankelijke toetsing doorstaan voordat het wet kan worden.

De gerechtshoven van de EU blijven de **hoogste instantie** voor constitutionele en juridische vraagstukken.

5.4 **Federale Raden: Operationele autonomie met democratisch toezicht**

Elk supranationaal bevoegdheidsgebied wordt bestuurd door een **Bondsraad**, een speciaal daarvoor opgericht uitvoerend orgaan met operationele autonomie:

- **Structuur**: Elke Bondsraad heeft zijn eigen personeel, budget en operationele capaciteit.
- **Leiderschap**: 4 directeuren per raad van bestuur:
- 2 benoemd door het EU-parlement
- 2 benoemd door de Senaat van de EU
- Alle directeuren moeten **minimaal 3 jaar ervaring hebben in de Europese Senaat** of gelijkwaardige ervaring op federaal bestuursniveau, zodat leiders het systeem begrijpen voordat ze het gaan besturen.
- **Exclusief mandaat**, maximaal 6 jaar
- **Voorzitterschap**: Het voorzitterschap van de Raad (CEO) **rouleert** elke 18 maanden tussen de 4 directeuren. De voorzitter vertegenwoordigt de Raad ook in internationale contexten.
- **Verantwoording**: Federale Raden rapporteren aan zowel het Parlement als de Senaat. Openbare financiële verslagen en recht op openbaarheid van informatie voor alle Europarlementariërs en senatoren.
- **Operationele bevoegdheid**: Binnen zijn bevoegdheidsgebied heeft een Bondsraad **rechtstreeks de leiding over en de controle over** alle toegewezen onderdelen, ongeacht of deze nationaal gevestigd zijn of uit de EU afkomstig. Dit is cruciaal voor domeinen zoals defensie, waar een uniform commando essentieel is.
- **Flexibel lidmaatschap**: Niet alle EU-lidstaten hoeven aan elke Raad deel te nemen. Het minimum is **6 leden** en deelname staat **open voor niet-EU-staten**

Niet-deelnemende staten kunnen de status van waarnemer verkrijgen, maar hebben geen stemrecht. Toegang tot federale middelen (bijvoorbeeld de defensieparaplu) vereist een financiële bijdrage of wederkerige dienstverlening.

5.5 De voorzitter van de EU

De EU-voorzitter fungeert als **diplomatiek woordvoerder** voor alle Bondsraden en als één stem voor Europa op het wereldtoneel. De voorzitter wordt gekozen uit huidige of voormalige directeuren of senatoren van Bondsraden, wat een ruime institutionele ervaring garandeert.

5.6 De federale impuls: obstakels omzetten in begunstigen

Een van de meest politiek slimme elementen van het Schuman2030-voorstel is de strategie om weerstand van de huidige machthebbers te overwinnen. Het grootste obstakel voor EU-hervorming is altijd geweest dat juist degenen met de macht om het systeem te veranderen – de nationale staatshoofden en regeringsleiders – macht zouden verliezen onder een meer federale structuur.

Schuman2030 pakt dit direct aan:

- De huidige staatshoofden en de voorzitter van de Commissie worden uitgenodigd om oprichtende leden van de Interim Senaat te worden.
- Ze behouden hun diplomatieke zichtbaarheid en krijgen een directe rol in de vormgeving van de nieuwe Bondsraden.
- De eerste EU-voorzitter en de eerste directeuren van de Bondsraad zullen uit deze oprichtingsgroep van de Senaat worden gekozen.
- Doel: Potentiële tegenstanders (die vrezen hun macht te verliezen) omzetten in belangrijke begunstigen (die een grotere, duurzame Europese erfenis verkrijgen).

Dit is een klassiek inzicht in institutioneel ontwerp: hervormingen slagen niet door gevestigde belangen te verslaan, maar door **ze te heroriënteren** op de nieuwe structuur.

6 Deel IV: Overgangsroutekaart

6.1 Fase 1: Evaluatie en lancering (jaren 1-3)

Inleiding: Overzicht van alle huidige EU-hervormingsvoorstellen en hun status (uitkomsten van de Conferentie over de Toekomst van Europa, voorstellen van het Europees Parlement tot herziening van verdragen, enz.).

6.1.1 Stap 1: De eerste Federale Raad oprichten

Op grond van **artikel 20 VWEU** (Versterkte samenwerking) vormen minimaal zes lidstaten de eerste Federale Raad, de **Federale Raad voor Defensie van de EU**. Elke Raad opereert onder een eigen verdrag, maar volgt dezelfde institutionele structuur (vier directeuren, roulerend voorzitterschap, toezicht door het Parlement/de Senaat).

- **Ten eerste:** de Bondsraad voor de EU-defensie.
- **Volgende onderwerpen:** Internationale betrekkingen, energie en economie, infrastructuur en andere.
- **de status van waarnemer** verkrijgen zonder stemrecht.
- Toegang tot federale middelen vereist een financiële bijdrage of wederkerige dienstverlening.
- De mogelijkheid blijft openstaan voor **niet-EU-landen** (bijvoorbeeld het Verenigd Koninkrijk, Noorwegen en Zwitserland) om deel te nemen aan specifieke raden.
- Men overweegt hier steeds te spreken van “Europa” en niet specifiek van de “Europese Unie”.

6.1.2 *Stap 2: Subsidiariteitsaudit van onderaf*

Dit is het cruciale tegenwicht tegen federalisering, en het element dat Schuman2030 onderscheidt van conventionele federalistische voorstellen:

- Moratorium op nieuwe EU-verordeningen en -wetten (tenzij urgent) gedurende de auditperiode.
- Duidelijke scheiding tussen bevoegdheden op EU-niveau en op nationaal niveau.
- Duidelijke scheiding tussen **richtlijnen** (niet-bindend, EU-niveau voor gedeelde bevoegdheden) en **wetten** (bindend, nationaal niveau, tenzij grensoverschrijdende gevolgen worden aangetoond).
- Verdragen gewijzigd om de nieuwe subsidiariteitsverdeling weer te geven (artikel 48 VWEU)
- **Het belangrijkste eerste amendement:** de 80%-stemregel, die het vervolgens mogelijk maakt om alle volgende verdragwijzigingen met een meerderheid van 80% in plaats van unanimité aan te nemen.
- **Politiek voordeel:** Deze stap is bedoeld om de steun te winnen van **voorstanders van soevereiniteit** die zich historisch gezien hebben verzet tegen verdere integratie. Door een daadwerkelijke teruggave van bevoegdheden aan het nationale niveau te bieden, creëert Schuman2030 een grote deal: meer integratie waar het ertoe doet (defensie, buitenlands beleid), minder integratie waar het er niet toe doet (gedetailleerde economische en sociale regelgeving).

6.2 **Fase 2: Integratie en verdragsconsolidatie (jaren 3-8)**

Stap 3: EU-verdragen integreren de specifieke verdragen van de Raad.

- De Federale Raden functioneren in eerste instantie op basis van hun individuele verdragen en herenakkoorden.
- Een nieuw geconsolideerd EU-verdrag bekrachtigt de nieuwe structuur en introduceert formeel de 80%-besluitvormingsregel in alle domeinen.
- Het parlement en de senaat zijn formeel samengesteld.

6.2.1 *Fase 3: Voorbeeld van defensie-integratie (jaren 1-12)*

De Federale Defensieraad dient als hét voorbeeld van hoe transitie in de praktijk werken:

- **NAVO-relatie:** De federale staten blijven tijdens de overgangperiode individuele NAVO-leden. Het doel op lange termijn is dat de Defensieraad van de EU **een enig NAVO-lid wordt**, wat de besluitvorming binnen het bondgenootschap aanzienlijk zal vereenvoudigen.
- **Voortbouwend op bestaande fundamenten:** PESCO (Permanente Gestructureerde Samenwerking) en het EDF (Europees Defensiefonds) bieden de basis.
- Gefaseerde integratie over een periode van ongeveer 12 jaar:
- **Jaren 1-4:** Gezamenlijke planning, benoeming van directeuren, opbouw van federaal personeel, totstandbrenging van veilige communicatie
- **Jaren 5-8:** Geïntegreerde commandostructuren, gedistribueerde en redundante commandovoering en controle (operaties, inlichtingen, logistiek)
- **Jaren 9-12:** Permanente toewijzing van nationale militaire onderdelen aan federaal commando, volledige operationele integratie
- **Budget:** 2% van het BBP van elke deelnemende lidstaat, waarbij 1% onder nationale controle blijft.
- Voertaal: Engels
- **Impact op de defensie-industrie:** Consolidatie van de inkoop, standaardisatie van materieel en integratie van toeleveringsketens, waarmee de fragmentatie wordt aangepakt die er momenteel toe leidt dat Europa 12 typen gevechtstanks (tegenover 1 in de VS) en 29 typen torpedootjagers/fregatten (tegenover 4 in de VS) in gebruik heeft.

6.2.2 Fase 4: Volledige federale architectuur (jaren 8-15)

De volledige federale architectuur omvat alle supranationale domeinen:

Federale Raad	Domein
Verdediging	Militaire zaken, veiligheid, NAVO-integratie
Ruimte	Lancering, satellieten, aardobservatie
Internationale zaken	Diplomatie, handelsblok, economische betrekkingen
Fysieke infrastructuur	Wegen, havens, transportcorridors
Digitale infrastructuur	Beveiligde IT-infrastructuur, cyberbeveiliging, AI
Energie en economie	Strategische reserves, energiezekerheid, grondstoffen
Innovatie	Onderzoek en ontwikkeling, baanbrekende technologieën
Langetermijnplanning	Geopolitiek, demografie, strategische toekomstverkenning

Elke raad hanteert dezelfde structuur: 4 directeuren (2 benoemd door het parlement, 2 benoemd door de senaat), een roulerend voorzitterschap, operationele autonomie, democratisch toezicht en de ondersteuning van het Independent Impact Office.

7 Deel V: Hoe Schuman2030 de tekortkomingen van het Draghi-rapport aanpakt

Het Draghi-rapport over het Europese concurrentievermogen (september 2024) biedt een brede en gedetailleerde diagnose van de economische uitdagingen van Europa en stelt sectorale oplossingen voor die jaarlijks €750-800 miljard aan extra investeringen vereisen. Het Draghi-rapport kent echter aanzienlijke structurele blinde vlekken die het Schuman2030-raamwerk direct aanpakt:

1. **Subsidiariteitsaudit.** Het Draghi-rapport stelt nooit de vraag of de EU wel het juiste niveau is voor een bepaalde actie. Elke aanbeveling voegt coördinatie, uitgaven of regelgeving op EU-niveau toe. De verplichte subsidiariteitsaudit van Schuman2030, met een moratorium op nieuwe regelgeving gedurende de evaluatieperiode, biedt het ontbrekende tegenwicht.
2. **Herverdeling van bevoegdheden.** Draghi stelt een diepere integratie over de hele linie voor, maar biedt niets in ruil aan soevereiniteitsgezinde lidstaten. Het grote akkoord van Schuman2030, meer federale bevoegdheden op supranationaal gebied en minder EU-regelgeving op nationaal niveau, schept de politieke ruimte voor hervormingen.
3. **Democratische legitimiteit.** Draghi's hoofdstuk over bestuur richt zich op snelheid en efficiëntie. Schuman2030 focust op verantwoording, het Burgerparlement, de Senaat van Staatslieden, het Impact Office en de ontbinding van politieke blokken, die allemaal dienen om het EU-bestuur weer te verbinden met de instemming van de burgers.
4. **Regulering als onderdeel van het probleem.** Draghi merkt op dat MKB's de regelgevingslast als hun grootste uitdaging beschouwen, maar stelt "betere regelgeving" als de oplossing. Schuman2030 gaat nog verder: op gebieden waar de EU te ver is gegaan, is de oplossing **minder regelgeving**, niet alleen betere regelgeving.
5. **Institutionele structuur.** Draghi werkt binnen het bestaande institutionele kader. Schuman2030 erkent dat het bestaande kader, dat in de jaren vijftig voor zes lidstaten is ontworpen en sindsdien herhaaldelijk is aangepast, niet langer voldoet. Een nieuwe architectuur is nodig.

8 Conclusie: Een Europa dat zowel sterker als vrijer is.

De Schuman2030-visie is noch federalistisch, noch soevereinistisch in de conventionele zin. Het is **beide tegelijk**: federaal, waar Europa als één moet spreken en handelen (defensie, diplomatie, strategische infrastructuur, innovatie), en confederaal, waar diversiteit, identiteit en democratische nabijheid het belangrijkste zijn (al het andere).

Dit is geen utopisch voorstel. Het is gebaseerd op:

- **Bewezen modellen** (Zwitserse consensusdemocratie, Singaporees meritocratisch bestuur)
- **Bestaande juridische mechanismen** (Artikel 20 VWEU Versterkte samenwerking, Artikel 48 VWEU-verdragsherziening)
- **Politiek realisme** (de federale Kick-Start maakt van potentiële tegenstanders begunstigden)
- **Gefaseerde implementatie** (overgangperiode van 12-15 jaar, beginnend bij defensie)

De naam "Schuman2030" is bewust gekozen. Robert Schuman's oorspronkelijke visie was niet die van een gecentraliseerde Europese superstaat, maar van een Europa waar specifieke, beperkte soevereiniteitsdomeinen werden gebundeld voor het algemeen belang, te beginnen met kolen en staal, de strategische grondstoffen van zijn tijd. Schuman2030 past dezelfde logica toe op de strategische grondstoffen van onze tijd: defensie, digitale infrastructuur, energiezekerheid, ruimtevaart en innovatie.

De vraag is niet of Europa hervormingen nodig heeft, daarover is vrijwel iedereen het eens. De vraag is of de Europese leiders de moed hebben om structurele veranderingen door te voeren in plaats van stapsgewijze lapmiddelen. Schuman2030 biedt een route. De tijd dringt.

9 Referenties

1. Verdrag van Lissabon, Wikipedia. Achtergrondinformatie over de oorsprong van het verdrag, de afwijzing van het Grondwettelijk Verdrag en het ratificatieproces. https://en.wikipedia.org/wiki/Treaty_of_Lisbon
2. Columbia University, "Na de stemming: Waarom Nederland het Verdrag van Lissabon accepteerde." Analyse van de Nederlandse afwijzing en de daaropvolgende ratificatie. <https://europe.columbia.edu/news/after-vote-why-netherlands-accepted-lisbon-treaty>
3. Europees Parlement, "Ontwerpverdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa." Officieel verslag van de goedkeuring en afwijzing van het Grondwetsverdrag. <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/draft-treaty-establishing-a-constitution-for-europe>
4. Raad van Europa, "Een stap voorwaarts naar een democratischer Europese Unie?" Academische analyse van het democratisch tekort in het proces van het Verdrag van Lissabon. https://www.coe.int/t/dgap/efc/Source/sem10/prs_HeinzJurgenAXT.pdf
5. Europese Commissie, "Uitvoerings- en gedelegeerde wetten." Officiële toelichting op de gedelegeerde en uitvoeringsbevoegdheden van de Commissie. https://commission.europa.eu/law/law-making-process/adopting-eu-law/implementing-and-delegated-acts_en
6. BusinessEurope, "Gedelegeerde wetten: Stroomlijning van het toezicht." Een perspectief vanuit de industrie op de groei en de uitdagingen van het toezicht op

- gedelegeerde wetten. https://www.business-europe.eu/wp-content/uploads/2025/02/2022-10-06_pp_delegated_acts-4c2-1.pdf
7. PMC/NIH, "Consensusdemocratie: Het Zwitserse systeem van machtsdeling." Academisch overzicht van de Zwitserse consensusdemocratie, de magische formule en kantonaal subsidiariteitsbeginsel. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC7816082/>
 8. OAPEN Bibliotheek, "Zwitserse Democratie" (volledig boek). Uitgebreide analyse van de Zwitserse federale democratie, instrumenten voor directe democratie en de Magische Formule. https://library.oapen.org/bitstream/id/92df684c-ce71-435a-87ac-5762545f760f/2021_Book_SwissDemocracy.pdf
 9. Wiley, "Consensus verloren? Ontgoochelde democratie in Zwitserland." Analyse van het Zwitserse federalisme, subsidiariteit en uitdagingen voor het consensusmodel. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/spsr.12191>
 10. Schuman2030.eu, officiële projectwebsite. <https://schuman2030.eu/>
 11. Robert Schuman Stichting, "Verdragsherziening: Is Europa klaar voor een kwalitatieve sprong?" Analyse van de huidige vooruitzichten voor verdragsherziening. <https://www.robert-schuman.eu/en/european-issues/725-treaty-revision-is-europe-ready-for-a-qualitative-leap>